

אחד מדריכלי עיסקת-הנשק האיראנית על הקונספציה שעמדה מאחוריה

חזרה אל איראן

מכאן ואילך גילו תלמידיהומויני נכונות — לזאת מאונס — להתפשר עם המצאיאות הקשה. לא היתה זו בהכרח מתינות, אלא פרגמטיזם שנבע מצורכי הקורב.

לוחשת הפער בין התורה והמדיניות אסתפק רק בשתי רוגי מות:

כיצד ניתן בכלל להסביר מבחינה אידיאולוגית את הידידות בין איראן (האיסלאמית) עם סוריה (שתורתה הבעת'ית היא חר לונית מעיקרה)?

כיצד ניתן ליישב מבחינה רוקטרינית את הטפותיו של חר מיני לחסל את מיפלטג'הבעת' (בעיראק) כתנאי לסיום המיל' חמה במיפרץ, שעה שבתכריתו הקרובה ביותר (סוריה) מונהגת אף היא על ידי מיפלטג'הבעת'?

ורוגמה אחרת: כיצד, לנוכח התורה הכל-איסלאמית של חר מיני, וסלידתו מההשקפות הלאומיות, ניתן להסביר את ההי עקשות האיראנית לכנות את המיפרץ כ-המיפרץ הפרסי, והי סירוב אף להסכים לשם 'המיפרץ האיסלאמי' — כפי שהציע אחד מאנשיהדת באיראן?

למעשה, לאורך כל רובו של המישטר המהפכני, במדיניות סנים וחויץ באחת, ניתן לזהות נסיגה דוק טרינית על חשבון שיקולים פרגמטיים.

איראן מבחינת יכולתה לחדש את הארסנל המילחמתי שלה. למעשה, באורח פרוכסלי, נוצר מצב שבו המי דינות המסייעות לאיראן (בעיקר סוריה ולוב) מצר יירות כנשק סובייטי, בעוד שאיראן זקוקה לנשק אמריקאי (שהוא ישנו דווקא בידי התומכות בער ראק).

הכרח שהטילה מציאות זו, לנסות ולחפש אספקה צבאית מארצות-הברית או ממדינות המסוגלות לספק לה נשק אמריקאי שימש פתח נוסף לישראל ולארצות-הברית.

לדעתי, שרמה היה עלינו לנצל פתח זה, ובכיוון זה פעלת.

האיתותים מאיראן גופא, על נסיונות לאמץ גישות פרגמא טיות יותר, נתנו עידוד למחפשים קשר כזה.

תנועות מהפכניות נאלצות מטיבען לסטות מהשקפותיהן הרדיקאליות, במעבר מאופוזיציה לשלטון.

כל אימת שנאבקות הן לכוח, ומבקשות לעשות נפשות לתר

מהפכה האיסלאמית באיראן היא רוגמה יוצאת-דופן לחילופי-שלטון בתולדות המיורח התיכון החדש.

ההפיכות הרבות שנתרגשו במדינות השונות כמיורח התיכון כרוו האחרון חרשות לכורים. נתאפיינו ככך שהן הנהגו עלידי קבוצות קטנות, כרוך כלל של קציניצבא, שהשתמשו ככוח לתפיסת השלטון, ורק אחרי שתפסו את השלטון ניסו לגבש תמיכה עממית לעצמם ולתורתם החדשה.

המהפכה האיסלאמית היתה שונה לחלוטין: היא הונהגה על-ידי אנשידת, הנהגה מתמיכה עממית כתנאי לתפיסת השלי טון ותורתם המהפכנית — היא דת האיסלאם — נהנתה מנאי מנות כמעט-מוחלטת מצד רובו הגדול של העם.

ואכן, עם תפיסת השלטון ניסו תלמידיו של חומייני ליישם את תורתם הרדיקאלית בכל מיגוריהחיי. למעשה, יצאה המה פכה חוצץ נגד כל מאפייני המישטר הקודם — חורה לאיסלאם במקום תהליך ההתמערבות המואץ, כינון רפובליקה במקום המ לוכה, והטפה לארצות האיסלאמיות במקום תורתם הלאומית של מלכיאיראן.

כך, למעשה, הסכו גם בעל-בריתו של השאה — ובראשם ארצות-הברית וישראל — למדינות המי שוקצות ביותר בלקסיקון המהפכני של חסירי חומייני.

פילת מישטר השאה פגעה באינטרסים של ישראל באופן כרוו: לא רק אוברו בעל-ברית חשבוטניזאל לקשרים כלכליים ענפים (שרק חלקם מוצה עד למהפכה); אלא כינון מישטר אשר ישראל, הציונית והיהודית, היתה לזרא בעיניו. הצהרתו של חומייני נגד ישראל והיהודים בטרם עליהו לשלטון, הומינית לחיסול ישראל, והסכנה של יצוא המהפכה לשאר המדינות המוסלמיות הסכו את הסכנה לממשית עוד יותר.

בתוך המישטר באיראן גוברת הנטיה למתינות, והיא נובעת מצורכי-הקיום שלו

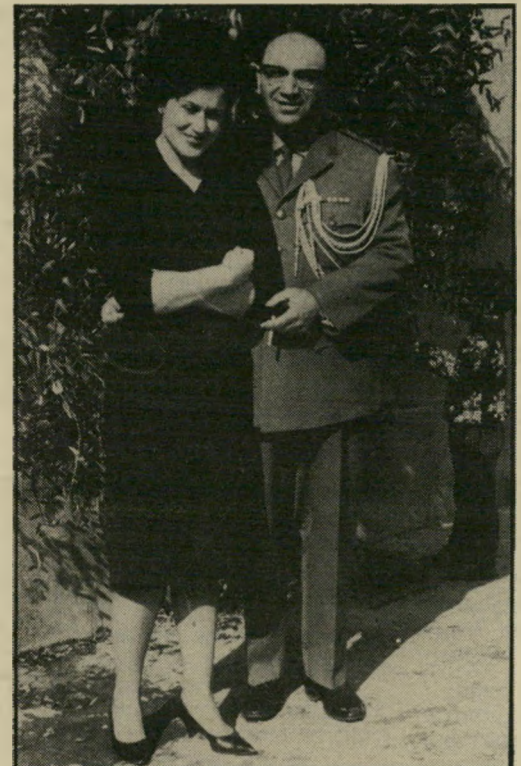
כבר למן ראשית שלטון המישטר המהפכני האמתי בכל מאורי כי על ישראל ובעלות-בריתה במערב לעשות הכל כדי לנסות ולשנות מציאות זו. דיעה זו ביטאתי בצורה נחרצת בי תוכנית הטלוויזיה הברטית, פאנורמה, ב-1982.

נראה לי שאיראן היא מדינה חשובה מכדי שנוי תר על קשרינו עימה.

גם כאשר שלט חומייני בארצו ביד רמה, לא ראיתי במישטר זה מישטר המסוגל לבסס עצמו באיראן לטווח ארוך. תמיד היא היתה ונשארה בעיניי בעלת-כח פוטנציאלית לישראל. אף פעם לא ספקתי במהירות שבעדן נוכל לקדם את האינטרסים שלנו במדינה חשובה זו.

חלוף השנים הראשונות לשלטון המישטר המהפכני באיראן, ניתן היה כבר לזהות שני תהליכים מרכזיים, אשר עמדו במירה מסוימת כסתירה זו לזו: מצד אחד תהליך של התמסדות והייעבות של המישטר המהפכני; ומצד שני חרפת הבעיות ששימשו איום מתמיד על השלטון.

- חרפת מצוקותיה של איראן, מבית ומחויץ, נר אתה בעיניי בהזדמנות לשווב ו. להודו לאיראן.
- מעוקב קרוב אחרי התרחשויות השנים האחרונות באיראן לימד על שלוש מוקדים של בעיות חמורות במישטר-חומייני:
- בעיות חברתיות-כלכליות.
- המילחמה והשלכותיה כלפי בית וחויץ.
- מאבקי-כוח צבאית המישטר המהפכני.
- שלוש בעיות אלה יקתגומלין כרווה: המילחמה משפיעה על הכלכלה, והתמשכותה מעוררת חילוקי-דעות בצמרת. הכל כלה משפיעה על היכולת הצבאית, ומעוררת אף היא חילוקי דיעות דוקטריניים-פוליטיים. ולמאבקי-כוח הפנימיים יש נגי עה כרווה לניהול הכלכלה והמילחמה.
- הקשיים הכלכליים והתמשכות המילחמה חייבו את איראן גם לאמץ לעצמה גישות יותר פרגמטיות בכל מיגוריהחיים. הם חייבו אותה גם לנסות ולרכוש טכנולוגיה מערבית.
- גם מי שאינו כקאי כרוו המדיניות המיורחיתוכנית יכול היה להבחין על-ינקלה שהבריתות הפוליטיות באיור לא הקלו על

נימרודי (במדי נספח צבאי, עם אשתו ריבקה)

רתן, יכולות הן לשאת ברמה השקפות קיצוניות, אף אם לא כרוו אם אפשר יהיה ליישמן הלכה למעשה.

אולם בתופס את השלטון, שעה שנאלצות הן להתמודד עם צרכי-הקיום היום-יומיים, הן מאמצות מדיניות השונה ולעיתים באופן קיצוני מתורתן המקורית.

רפסנג'אני הוריד את זקנו, תבע להסיר את המחיצות בין בנים ובנות ואת תמונות המנהיגים מהקירות

המהפכה האיסלאמית לא היתה יוצאת-דופן מבחינה זו.

באופוזיציה היתווה חומייני תוכניות להשתת איראן החדשה על יסודות איסלאמיים ישנים. תורתו המוזהרת היתה — ובמידה רבה היא אף כיום — מהפכנית רדיקאלית. אולם, משעה שתפסו הוא ותלמידיו את השלטון, לא יכלו עוד להסתפק בסיסמות, אלא נאלצו לנהל בפועל את המדינה.

תחילה הצטמצמה ההטפה למתינות לתחומים ספצי פיים (כמו יתר נכונות לשלב כמישרות כיצועיות אנשימיק צוע, ששירתו את המישטר הקודם).

למאחר מכן, משנאו סמנים ראשונים להייעבות המישטר, נשמעו קולות ליתר מתינות בתחום יישום 'הצדק איסלאמי' (הר בר קיבל ביטוי מתניין ביותר בסירמאן-שמונה-הנקודות של חומייני מרצמבר 1982).

אין זה ראוי לחכות למות של חומייני כדי לעודד שינוי באיראן ולעזור לחוגים הפרגמטיים

בהדרגה, נשמעו קולות למתינות גם בתחום המדיניות החברתית-תרבותית, וגם בקשר ליחסים עם ארצות-הברית. הדמות המובילה בהקשר זה היה אית-אללה האי שמי רפסנג'אני (יור הטרלמנט), שהחל מופיע מגר לח למישטר במקום הזקן המדולל, שבו נהג להופיע — וזה הסומן הברלט ביותר לתמורות שחלו בו. הוא לא היה בודד במערכה זו.

הרוגמה הבולטת ביותר של הטפה להתמנות ניתן למצוא בשתי רדשות-יוסישי של רפסנג'אני בספטמבר 1984.

למעשה, קדמה לרשותיו הטפה יוצאת-דופן של חומייני עצמו להתמנות. בנאום לחברי 'מועצת המפקחים' בספטמבר 1984, אמר חומייני כי המהפכה כבר הגיעה לדרגת יציבות, אשר בה אין עוד צורך, 'ללחוץ על העם יותר מדי' בכיוון של רדי קאליום. באופן דרמטי פסק כי יש להימנע מקיצוניות, והטיף לסובלנות ולנסיון יותר הדרגתי של התורה המהפכנית.

רפסנג'אני שאב עידוד מדיכרי חומייני ואף הרחיבם בדרשתו ביום השישי שלאחר מכן. הוא טען כי יש 'אנשים מסוימים' הרחפים את המהפכה מעבר למה ש'נחוץ', וזאת בשעה שה מציאות 'מחייבת מתינות'.

הוא אף קרא להגביל את הנוהג, שפלו כל רחוב או עיירה נקראים על שם אחד ממנהיגי המהפכה. כקבוצת בהשתיי, הוא ליגלג: מה טעם לכנות קבוצת כרוורגל כ-קבוצת בהשתיי, על שם סגנו של חומייני? האם כאשר הקבוצה נוחלת מפלה ניתן להכין שבהשתי הובס?

הוא אף קרא להגביל את הנוהג לפתוח כל מיכתב ממשלתי כפסוקי-קוראן ובקטעים מאומי-חומייני (הכל על תניי ועל זמן וכתבניות) וקטע: לא צריך לתלות את תמונות ראשי-המ הפכה על כל קיר; הוא יצא נגד הנוהג לזהות מהפכנות עם לבוש מרושל, זקן ושיער בלתי-מסורק.

הוא קבל על הנוהג הנפסד באוניברסיטות להציב מחיצות להסדרה בין בנות ובנים, נגד תקיפת נשים (המשך בעמוד 16)

גמהורי איסלאמי, 3 בספטמבר 1984.